

Commissie voor de
milieueffectrapportage

De Scholvert – Ossenwaard

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

13 december 2023 / projectnummer: 3781

1 Advies voor de inhoud van het MER

K3 wil in de Ossenwaard klei- en zand winnen rondom de boerderij genaamd 'De Scholvert'. Dit gebied ligt in de gemeente Zevenaar ten noordoosten van Lobith. Na deze ontgroning wil K3 het gebied herinrichten met agrarische gronden en met natuur en water (zie figuur 1). Voor de ontgroning is in ieder geval een omgevingsvergunning nodig. Voor het besluit hierover wordt een milieueffectrapport (hierna: MER) opgesteld. De provincie Gelderland heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Commissie) gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER over de ontgroning van de Ossenwaard. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit, het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- **Een prioritering van concrete en toetsbare doelstellingen:** Er worden veel doelstellingen genoemd voor het project. Geef aan wat de hoofd- en nevendoelen zijn. Maak de doelen zo concreet mogelijk, zodat de alternatieven daaraan getoetst kunnen worden. Geef aan wat de (minimum)eisen zijn waaraan het eindresultaat moet voldoen.
- **Alternatieven die aansluiten bij de hoofddoelstellingen:** Onderzoek alternatieven die aansluiten bij de hoofddoelen van het project. Onderbouw dat deze alternatieven de zogeheten 'hoeken van het speelveld' (de bandbreedte van de milieu- en omgevingseffecten) voldoende in beeld brengen.
- **De milieugevolgen en bijdrage aan de doelen:** Beschrijf de positieve en negatieve effecten van het project zowel tijdens de ontgrondingsfase als in de eindfase (na oplevering). Beoordeel per alternatief in hoeverre de doelstellingen van het project worden bereikt.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (hierna: NRD) voor de ontgroning en herinrichting in de Ossenwaard.¹ Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

¹ Sweco 2023. Herinrichting De Scholvert, Ossenwaard Herwen Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

Figuur 1: Toekomstige inrichting van het gebied rondom De Scholvert (bron: NRD).

Aanleiding MER

K3 wil klei en zand winnen in de Ossenwaard rondom boerderij De Scholvert. Het gaat om een gebied van ongeveer 41 hectare. Na de ontgroning wil K3 daarvan 23,5 hectare opleveren als verbeterde landbouwgrond en 17,5 hectare als natuur en water. Om de ontgroning mogelijk te maken is een omgevingsvergunning nodig. Daarvoor is Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland het bevoegd gezag. De ontgroning valt vanwege de omvang onder categorie C16.1 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage en is daarom m.e.r.-plichtig. Ook onder de Omgevingswet is de ontgroning vanwege de omvang m.e.r.-plichtig (categorie B1 van bijlage V bij het Omgevingsbesluit). Er wordt om deze reden een project-MER opgesteld. De provincie Gelderland heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het MER.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland – besluit over de ontgroning en herinrichting van de Ossenwaard.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3781 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Doelstellingen, beleidskader en besluitvorming

2.1 Prioritering van concrete en toetsbare doelstellingen

In de NRD staan meerdere doelstellingen voor de ontgronding en herinrichting in de Ossenwaard. Op pagina 6 en 7 staat dat het project voor maatschappelijke meerwaarde zorgt op de punten:

- bouwopgave;
- transitie landbouw;
- stikstofreductie;
- natuurdoelen;
- klimaatadaptatie / verdroging;
- hoogwaterproblematiek;
- beleefbaarheid en kwaliteit van het landschap.

Vervolgens staat op pagina 9 van de NRD de volgende lijst doelstellingen:

- toevoegen van 17,5 hectare nieuwe natuur aan het Rijnstrangengebied;
- behouden en versterken karakteristieke en cultuurhistorische (erf)beplanting;
- dienen nationale behoefte aan grondstoffen;
- hercultiveren en opwaarderen van 23,5 hectare landbouwgrond;
- bijdrage aan grondstofvoorziening bouwsector en lokale werkgelegenheid;
- creëren van indirecte recreatieve meerwaarde (extensief karakter recreatie);
- creëren informatieve en educatieve meerwaarde.

De Commissie benadrukt dat deze twee overzichten niet volledig overeenkomen. Het is niet volledig duidelijk hoe ze zich tot elkaar verhouden. Zo komt hoogwaterproblematiek niet terug in de doelstellingen op pagina 9. Ook is onduidelijk hoe de gestelde maatschappelijke meerwaarde van de beleefbaarheid en kwaliteit van het landschap terugkomt in de doelstellingen. Geef in het MER een duidelijk overzicht van alle doelstellingen van het project. Beschrijf de samenhang met de maatschappelijke meerwaarde.

Concreet en toetsbaar

De Commissie adviseert de verschillende doelstellingen concreet en toetsbaar uit te werken. Kwantificeer daarin zo veel mogelijk. Deze beschrijving van de doelstellingen vormt namelijk een belangrijke basis voor de ontwikkeling van en de keuze tussen alternatieven en varianten. Alleen met concrete en toetsbare doelen kunnen onderscheidende alternatieven en varianten worden ontwikkeld en kunnen deze worden getoetst aan de mate waarin de gestelde doelen worden bereikt.

Prioriteiten zichtbaar maken

Tijdens een toelichting van K3² werd aangegeven dat het project drie hoofddoelen heeft: klei- en zandwinning, natuurinclusieve landbouw en nieuwe natuur. De overige doelen, zoals hierboven beschreven, worden door K3 gezien als nevendoele. Het creëren van informatieve en educatieve meerwaarde wordt gezien als meekoppelkans.

² De Commissie bracht op 20 oktober 2023 een bezoek aan het plangebied. Tijdens dit bezoek kreeg zij een toelichting van de initiatiefnemer en het bevoegd gezag.

De Commissie adviseert om deze prioritering van de doelen uit te werken in het MER. Maak de relatie duidelijk met de geschiedenis van het project en met de omliggende relevante beleidskaders, plannen en programma's. Breng daarnaast in beeld wat mogelijke meekoppelkansen zijn en hoe daarmee wordt omgegaan.

2.2 Beleidskader en wet- en regelgeving

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant zijn voor de ontgroning. Geef vervolgens aan of het project kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- Europese richtlijnen, waaronder de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- nationaal beleid en programma's, waaronder de beleidsbrief Water en bodem sturend (WBS), de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), het Deltaprogramma, het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en de provinciale uitwerking daarvan;
- de omgevingsvisie en -verordening van de provincie Gelderland (Streekgids Liemers) en van de gemeente Zevenaar;
- relevant sectoraal beleid, bijvoorbeeld voor natuur (zoals het Gelders Natuurnetwerk en het Beschermingsregime Groene Ontwikkelingszone), landschap, archeologie en recreatie.

2.3 Te nemen besluit(en)

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt doorlopen voor de benodigde omgevingsvergunning. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de planning is.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Voornemen

Het plan is om met de ontgroning in totaal ongeveer 840.000m³ zand en ongeveer 250.000m³ klei te winnen. De ontgroning zal plaatsvinden over een periode van 5 tot 10 jaar. Het gebied bestaat na oplevering uit twee gebieden: een westelijk deel met (gehercultiveerde) landbouwgrond³ en een oostelijk deel met (nieuwe) natuur en water. Voor de inrichting van de natuur wordt de typologie van het Natuurbeheerplan gevolgd. Daarvoor is de Groene Ontwikkelingszone⁴ het kader. De toegangsweg vanaf de Eltenseweg naar de bestaande boerderij de Scholvert wordt op gelijke hoogte behouden. Er komt een afrastering

³ In de NRD staat dat gehercultiveerde landbouwgrond voor dit project betekent dat organisch rijkere en beter vochtregulerende grond wordt aangebracht. Daarnaast wordt het maaiveld verlaagd. Deze combinatie maakt de grond beter bestendig tegen droogte.

⁴ Voor meer informatie, zie de [website van de provincie Gelderland](#).

langs bestaande wegen en op drie locaties komen veeroosters in de weg. Tijdens de toelichting van K3 werd ook duidelijk dat in het plangebied een (tijdelijk) depot voor grondverzet zal zijn. Geef in het MER een duidelijke beschrijving van het plan, inclusief het (tijdelijke) depot.

3.2 Alternatieven

In de NRD staat een basialternatief beschreven, gebaseerd op de huidige grondposities en al vastgelegde afspraken met derden. Dit bestaat uit:

- concept inrichtingsvoorstel;
- oplevering plan 23,5 hectare gehercultiveerde landbouwgrond en 17,5 hectare natuur en water;
- realisatie van rietmoeras in lijn met bestaande (en recent aangelegde) rietmoerassen in het aangrenzende Rijnstrangen-gebied.

Daarnaast staat in de NRD één alternatief beschreven. Daarin is ongeveer 8 hectare toegevoegd aan het plangebied voor de ontgronding. Het alternatief bestaat uit:

- uitbreiding van plas en bijbehorende natuur naar oostelijke zijde en daarmee directere aansluiting bij het Rijnstrangengebied;
- oplevering plan met ongeveer 23,5 hectare landbouwgrond en ruim 25 hectare natuur en water;
- realisatie van oprijlaan naar landgoed De Houberg;
- het ontwikkelen van zachthoutoobos tussen de oprijlaan en het Rijnstrangengebied.

De uitbreiding van het plangebied is nog onzeker. In de NRD staat dat er 'verregaande gesprekken met de eigenaar en de pachter' zijn over het toevoegen van dit perceel aan het plangebied. De beschikbaarheid van vervangend agrarisch areaal moet eerst geregeld zijn voordat dit perceel beschikbaar wordt.

In de NRD staat dat het inrichtingsvoorstel van het basialternatief is aangepast na overleg met de provincie Gelderland. Beschrijf hoe de gestelde doelen de keuze en de afbakening van de alternatieven hebben bepaald.

De Commissie benadrukt dat de te onderzoeken alternatieven (en/of varianten) gerelateerd moeten zijn aan de doelstellingen en de daarin gemaakte prioritering (zie paragraaf 2.1 van dit advies). De alternatieven moeten namelijk invulling geven aan de (hoofd)doelstellingen en daarin onderscheidend zijn. Onderbouw in het MER dat de twee beschreven alternatieven de zogeheten 'hoeken van het speelveld' (de bandbreedte van de milieu- en omgevingseffecten) voldoende in beeld brengen. Doe dit vanuit de beschrijving van de (hoofd)doelstellingen. Uit de concretisering en prioritering van de doelstellingen kan blijken dat een beschouwing van andere alternatieven nodig is. Neem in dat geval deze extra alternatieven/varianten op in het MER. Ga bij de alternatieven in op de mate waarin die bijdragen aan elk van de hoofd- en neven-doelen. Geef ook aan of ze ruimte laten voor de eventuele meekoppelkansen.

3.3 Voorkeursalternatief

Presenteer in het MER het eindresultaat dat de voorkeur heeft en waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd. Beschrijf de (milieu)afwegingen en de optimalisaties die daarbij zijn gemaakt. Vergelijk de milieueffecten met die van de onderzochte alternatieven/varianten én de referentiesituatie. Deze informatie is van belang voor besluitvormers, belanghebbenden en omwonenden.

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied. Beschrijf ook de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige milieutoestand zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij beschrijving van deze ontwikkeling uit van te verwachten veranderingen in de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

4.2 Beoordelingskader en effectbepaling

Het beoordelingskader legt vast welke milieuaspecten in het MER worden opgenomen en welke criteria en indicatoren toegepast worden. Het is daarmee een belangrijk hulpmiddel om tot weloverwogen en navolgbare keuzes te komen. Maak onderscheid tussen de (bredere) milieueffecten en de mate waarin de doelen worden gehaald. Beschrijf in het MER voor elk van de milieuaspecten de toe te passen criteria en indicatoren. Gebruik ook hiervoor eenduidige en, zo veel als mogelijk, kwantificeerbare toetsingscriteria op een vergelijkbaar detailniveau. Ga daarnaast in op de fasering van de ontgroning en gebiedsontwikkeling en de (tijdelijke) effecten die daaraan verbonden zijn. De Commissie adviseert om in ieder geval waterberging en klimaatadaptatie toe te voegen aan het beoordelingskader dat in de NRD staat.

Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de gevolgen van het project worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens (bron, ouderdom, betrouwbaarheid) en in de gehanteerde rekenregels/-modellen (afleiding en bandbreedte van kritische parameterwaarden, modelkalibratie). Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de vergelijking van de alternatieven/varianten. Maak gebruik van projectspecifieke en openbaar beschikbare data.

Benoem – per aspect – welke realistische en zinvolle maatregelen kunnen worden getroffen om nadelige effecten te beperken of te voorkomen. Benoem ook maatregelen om positieve effecten verder te versterken.

Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is om te laten zien in hoeverre de alternatieven andere effecten veroorzaken. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie en betrek daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid.

Geef daarnaast voor ieder van de alternatieven aan in welke mate de gestelde doelen kunnen worden gerealiseerd (het doelbereik). Gebruik ook hiervoor eenduidige en, zo veel als mogelijk, kwantificeerbare toetsingscriteria

Grensoverschrijdende effecten

De Ossenwaard ligt tegen de Duitse grens. Daardoor is het Verdrag van Espoo (over grensoverschrijdende m.e.r.) van toepassing. Ga vanwege deze nabijheid in op (mogelijke) grensoverschrijdende effecten en toets deze aan de van toepassing zijnde Duitse wet- en regelgeving. Denk daarbij aan geluid, grondwater, verkeer en effecten op natuur.

4.3 Bodem en water

Bodem

Beschrijf de bodemkundige en geologische opbouw van het gebied. Geef aan hoe deze opbouw verandert als gevolg van de ontgraving. Beschrijf in een grondbalans de hoeveelheden en de te verwachten kwaliteit van de vrijkomende grondstromen. Maak hierbij onderscheid tussen vermarktbaar en niet-vermarktbaar grond. Beschrijf hoe de niet-vermarktbaar grond wordt verwerkt. Beschrijf ook, indien relevant, mogelijk hergebruik van de grond voor projecten in de omgeving.

Grond- en oppervlaktewater

Beschrijf de gevolgen van de ontgraving voor het grond- en oppervlaktewatersysteem. Betrek daarbij de doelen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn Water (KRW). Toon voor het voorkeursalternatief aan dat de waterkwaliteit in de Oude Rijn niet verslechtert, ook niet tijdelijk, en dat het behalen van de KRW-doelen in 2027 niet in gevaar wordt gebracht. Betrek daarbij ook de (cumulatieve) effecten van andere plannen of projecten.

De Commissie beveelt aan om een ecohydrologische systeemanalyse uit te voeren. Breng in beeld wat de verwachte waterdiepte en waterkwaliteit van de toekomstige plas is. Geef aan of eventuele veranderingen in het grond- en oppervlaktewatersysteem optreden die van invloed kunnen zijn op de gebruiksfuncties in de bredere omgeving van het plangebied.

De Rijnstrangen zijn aangewezen als reserveringsgebied hoogwaterveiligheid in de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de rivier en in het Deltaprogramma. Beschrijf hoe het project hierdoor wordt beïnvloed en hoe met deze randvoorwaarde wordt omgegaan. Geef aan in hoeverre waterafvoer (tijdens hoog water) en waterberging kunnen samengaan.

4.4 Natuur

Om een goede basis voor de informatie voor natuur in het MER op te kunnen nemen, adviseert de Commissie om een globale omgevingsanalyse van het studiegebied te maken. Dit geeft een algemeen beeld van de (beschermde en niet juridisch beschermde) natuurwaarden in het gebied, de verschillende leefgebieden en de aanwezige soortgroepen in het studiegebied. Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied.

Beschermde gebieden

Beschrijf de mogelijke invloed van de alternatieven op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden, het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en overige provinciaal beschermde gebieden, zoals de Groene Ontwikkelingszone, waar dit plangebied deel van uitmaakt. Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het project niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (via zogenoemde externe werking) die in het MER moeten worden beschreven. Ga indien relevant in op mitigerende maatregelen.

Natura 2000-gebieden

Beschrijf voor het Natura 2000-gebied Rijntakken dat beïnvloed kan worden, inclusief via externe werking:

- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitattypen. Geef daarbij aan in hoeverre het instandhoudingsdoel wordt gehaald. Geef ook specifiek aan wat de bijdrage van het plangebied is aan het gehele Natura 2000-gebied Rijntakken;
- de mogelijke effecten op het Natura 2000-gebied via het grond- en oppervlaktewater. Maak daarbij gebruik van de informatie uit de recente Natuurdoelanalyse⁵ (NDA Rijntakken) voor zover deze informatie actueel en relevant is.⁶

Onderzoek of er gevolgen zijn voor Natura 2000-gebieden (inclusief VSG Unterer Niederrhein in Duitsland) ten opzichte van de referentiesituatie. Geef duidelijk aan in hoeverre de gevolgen verschillen per alternatief. Beschrijf de eventuele (tijdelijke) toename van stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden die daardoor beïnvloed kunnen worden. Ga in op de mogelijkheden om die toename (per saldo) te voorkomen. Hierbij valt te denken aan de inzet van elektrisch materieel tijdens de aanlegfase. In de NRD wordt het verkleinen genoemd van de oppervlakte van agrarische grond in het plangebied.

Soms kan op grond van objectieve gegevens niet worden uitgesloten dat het voornemen, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden. Dan moet een Passende beoordeling opgesteld worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.

De Commissie adviseert om de gevolgen in een voortoets te beschrijven en indien nodig een Passende beoordeling op te stellen. Neem deze voortoets/Passende beoordeling op in een bijlage bij het MER zodat alle milieu-informatie over het plan of project bij elkaar staat. Onderzoek in de Passende beoordeling of het zeker is dat het plan of project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. In de Passende beoordeling mogen mitigerende

⁵ De Natuurdoelanalyse is te vinden op de [website van de provincie Gelderland](#). Het beheerplan is te vinden op de [website van Bij12](#) en de gebiedsinformatie op de [website van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit](#).

⁶ De Commissie wijst erop dat bij het uitbrengen van dit advies nog niet alle NDA's zijn getoetst door de Ecologische Autoriteit. Pas na die toetsing is duidelijk in hoeverre alle informatie uit de analyses correct en volledig is.

maatregelen worden meegenomen. Als aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden in een Passende beoordeling niet kan worden uitgesloten dan kan het voornemen alleen gerealiseerd worden als de ADC-toets succesvol wordt doorlopen.⁷

Overige beschermde gebieden

Ga in op de gevolgen voor het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Geef in het MER ook aan of GNN-gronden verdwijnen (en gecompenseerd moeten worden). Ook kan kwaliteitsverlies van delen van het GNN optreden door factoren als geluid of barrièrewerking. Bij eventuele aantasting dienen in het MER de instructieregels te worden doorlopen, zoals beschreven in de Omgevingsverordening Gelderland. Breng dan in beeld welke kernkwaliteiten, waaronder beheertypen (de wezenlijke kenmerken en waarden), worden beïnvloed en welke doelsoorten zich daar in welke dichtheden en/of aantallen bevinden.⁸ Indien compensatie aan de orde is, beschrijf dan in het MER hoe deze eruitziet.

Beschrijf en beoordeel de eventuele gevolgen voor de kernkwaliteiten van de Groene Ontwikkelingszone en ganzenrustgebieden zoals genoemd in de Omgevingsverordening Gelderland. Beschrijf eventueel kwaliteitsverlies waar mogelijk kwantitatief. Breng indien relevant maatregelen in beeld om gevolgen te voorkomen of te beperken.

(Beschermde) soorten

Beschrijf de beschermde soorten die in het studiegebied aanwezig zijn en door de ontgronding beïnvloed kunnen worden, zoals de kamsalamander⁹. Ga daarbij per functie (zoals broeden, rusten of foerageren) in op de locaties waar ze voorkomen en in welke aantallen. Beschrijf ook de gevolgen van eventuele barrièrewerking en fysieke aantasting van leefgebied. Beschrijf mitigerende maatregelen indien nodig of (vanuit het voorzorgsbeginsel) wenselijk en schat de effectiviteit daarvan in. Beoordeel ten slotte de (cumulatieve) gevolgen voor de staat van instandhouding en motiveer (indien relevant) op grond waarvan wordt verwacht dat een ontheffing of omgevingsvergunning wordt verleend. Geef ook aan wat de potenties van het plan zijn voor het versterken van de omstandigheden voor beschermde soorten (buiten de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten).

4.5 Landschap en cultureel erfgoed

De zand- en kleiwinning in de Ossenwaard zal het landschap veranderen. Het is belangrijk om de effecten op bestaande landschappelijke waarden (zoals openheid en aanwezige structuren) en nieuw aan te brengen kwaliteiten apart te benoemen. Streep de aantasting van bestaande kwaliteit niet weg tegen het creëren van nieuwe kwaliteit. Door de positieve en negatieve effecten afzonderlijk in beeld te brengen, ontstaat overzicht voor het maken van keuzes.

De Commissie adviseert fotomontages op te nemen die de effecten op de landschappelijke waarden in beeld brengen. Maak deze visualisaties vanaf ooghoogte, van dichtbij en van

⁷ De ADC-toets bestaat op grond van artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming uit de volgende vragen: A: is er een alternatieve oplossing voorhanden? D: dient de activiteit een dwingende reden van groot algemeen belang? C: zijn compenserende maatregelen mogelijk om de gevolgen teniet te doen?

⁸ Zie het overzicht van [natuurtypen en beheertypen](#).

⁹ Tijdens het bezoek aan het plangebied kwam naar voren dat de kamsalamander zich voordoet in een poel in het plangebied.

grotere afstand. Voeg er een beschrijving van het beeld aan toe en een kaart met de positie van de waarnemer. Doe dat voor de ontgroning en voor de voorgenomen landschapsontwikkeling. Kies standpunten waar de veranderingen goed te zien zijn, zoals veelgebruikte fiets- of wandelroutes, en plekken waar de meeste waarnemingen plaatsvinden.

Geomorfologie

In de (noord)oostelijke helft van het plangebied heeft in het verleden kleiwinning plaatsgevonden. Daardoor is het microreliëf in het gebied verdwenen en is het maaiveld verlaagd en geëgaliseerd. In het westelijk deel van het plangebied is nog wel het oorspronkelijk microreliëf aanwezig. Beschrijf de effecten op dit landschappelijke element.

Archeologie

In de bodem kunnen archeologische resten aangetroffen worden. In de NRD staat dat de archeologische verwachtingswaarde laag is. Er zal wel verkennend archeologisch onderzoek plaatsvinden. Geef in het MER de archeologische verwachtingen op kaart aan. Beschrijf welk onderzoek ten grondslag heeft gelegen aan deze kaart. Beschrijf en vergelijk de effecten van de alternatieven. Geef ook aan wat de procedure is als er ondanks een lage verwachtingswaarde toch iets wordt gevonden.

5 Overige onderwerpen

5.1 Leemten in kennis en onzekerheden

Laat zien over welke milieuaspecten er onvoldoende informatie is door gebrek aan gegevens. Maak duidelijk of er milieuaspecten zijn waarvoor de effectinschattingen erg onzeker zijn. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

5.2 Samenvatting en leesbaarheid

Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Deze verdient daarom bijzondere aandacht. De samenvatting moet een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER en moet als zelfstandig document leesbaar zijn. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofd- en neven doelstellingen;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de ontgroning, de gebiedsontwikkeling en de onderzochte alternatieven, en de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

Leesbaarheid

Vorm en presentatie dragen bij aan een goed leesbaar MER. De vergelijking van de alternatieven verdient bijzondere aandacht. Gebruik daarbij tabellen, figuren en kaarten. Zorg voor:

- een compact MER met achtergrondgegevens in een bijlage;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst;
- actueel, goed leesbaar kaartmateriaal, met duidelijke legenda.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. Peter van der Molen
prof. dr. ir. Hans Mommaas (voorzitter)
dr. Patrick Patiwael (secretaris)
ir. Robbert de Vries
drs. Frank Wijnants

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Omgevingsvergunning

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. Bijlage V van het Omgevingsbesluit onder de Omgevingswet, de opvolger van onderdelen C en D van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage, geeft aan om welke activiteiten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit B1 "winning van delfstoffen en oppervlakedelfstoffen". Daarom wordt een project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Gedeputeerde Staten van Gelderland

Initiatiefnemer besluit

K3

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3781](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

